

FOLK OG LAND

Gjelder det å gi et råd,
ja, da tier ingen.
Men så snart der kreves død,
melder det seg ingen!

La Fontaine (1621-1695).

Herr Kristian Skard
Fåsenn. 79
Ullevål-Hageby.

OTTAR HUUSE:

Festforestillingen i Høyesterett 14. mai 1945

Det var naturligvis god grunn til i moidagene 1945 å glede seg over at det var slutt på den plagsomme tyske okkupasjon, som våre tvilsomme politikere hadde bragt over oss. Oslo ble jo tatt av bare 1500 og hele landet av 15 000 tyske soldater.

Hvordan ytret så denne glede seg?

Jo, på følgende måte: Bander av den såkalte hjemmefront for omkring i NS-folks hjem natt og dag og arresterte over en lav sko uten hensyn til om lovens betingelser for arrest var til stede, stuete de arresterte sammen i fengslene, mishandlet dem der, påla fanger å grave opp lik, bære lik opp, sulteforet dem, plyndret og stjal og begikk hærverk i deres hjem osv. — alt med myndighetenes samtykke. Den såkalte rikspolisjef Aulie erkjente offentlig ganske kynisk at fangene på Ilebu fikk bare 800 kalorier, mens det normale forbruk er mellom 2 og 3 tusen kalorier pr. mann pr. dag, hvilket han selv var den nærmeste til å bære ansvaret for. Fangene ble i strid med grunnlov og lov sittende månedvis i fengslene før fengslingskjennelsene ble avsagt av forhørsretten, som heller ikke tok tilbørlig hensyn til om betingelsene for fengsling forelå. Dommerne godtok uten videre de ulovlige fengslinger og ga ikke de arresterte den beskyttelse som de hadde rett til. Landets aviser, især hovedstadsavisene, som stod i ledtog med regjeringen og den såkalte hjemmefront, hisset folk opp mot NS-medlemmene ved falske beskyldninger og forsøkte å påvirke dommerne. De hadde selv under den første del av okkupasjonen tatt parti for tyskerne, og nå da tyskerne hadde tapt krigen, snudde de om og skulle være gode nordmenn på sin sjofle måte. Avisredaktørene og journalistene ga misvisende referater av rettsforhandlingene til skade for de tiltalte. Redaktørene nektet i strid med loven å ta inn i avisene beriktigelser. — NS-folk ble nektet å svare på avisløgnene og overhodet å forsvare seg. Sannheten ble med vilje holdt skjult av disse uslinger. Den slue biskop Berggrav ga ut sin beryktede brosjyre «Folkedommen over NS-medlemmene», antagelig i forståelse med sin venn sjefen for den såkalte hjemmefront høyestjustitiarius Pål Berg og den demoraliserte regjering, hvori han i skinnhellige vendinger hisset opp den uvitende masse mot NS-folk. Med denne sin brosjyre herjet han som en ond ånd. Prost Fjellbu i Trondheim ble så begeistret at han ropte: Dette er som å være i himmerike. Han oppfordret speiderne til å være hjelpsomme mot sine medmennsker, d o g i k k e m o t N S - f o l k . Denne «kristelige» prost ble naturligvis biskop.

Jøssingene var etter sigende lovet noen lovløse dager etter frigjøringen. Jeg vet ikke hvem som hadde gitt dem dette løfte, men det måtte vel enten være Nygaardsvolds regjering eller lederne for den såkalte hjemmefront. Disse har dermed gjort seg medskyldige i de forbrytelser som jøssingene begikk i henhold til løftet. NS-folk ble uten videre fratatt eller suspendert fra sine offentlige stillinger, som så ble besatt med griske hjemmefrontfolk, hva enten de var skikket eller ei. Ekspedisjonssjef Platou i Justisdeparte-

(Forts. side 4).

To slags flyktninger

Omtrent samtidig med den pressekonferanse som den fra Vest-Tyskland flyktede Otto John hadde innkalt til i Østsonen, ble der holdt en pressekonferanse i Washington, der en sovjetrussisk flyktning Rastovorov redegjorde for sine grunner til å forlate sovjetambassaden i Japan og søke asyl i Tokio. Rastovorov er 53 år og tidligere høy offiser i MVD (ex GPU) og hadde hatt en nøkkelstilling i en sovjetrussisk spionring. Rastovorov uttalte ved denne anledning blant annet:

Jeg ønsker å leve som et anstendig menneske, jeg ønsker å bli anstendig behandlet, og jeg ønsker å være i stand til å behandle andre folk anstendig... men slik var ikke livet i Sovjet-Unionen... jeg hadde bare én venn som jeg kunne snakke noenlunde fritt med uten frykt... han falt i krigen. Min bestefar døde av sult — — — min onkel ble sendt til en «karanteneleir» for å bli gransket om han var pålitelig, der han ble i tre år. Dette og meget annet førte til at jeg besluttet å forlate for alltid et fedreland som kommunistene har omskapt til en konsentrasjonsleir —»

I Øst-Berlin fortalte Otto John journalistene om grunnen til at han hadde forlatt Vest-Tyskland og slått seg ned bak jernteppet. Han leste opp en på forhånd utarbeidet redegjørelse. Som de to hovedårsaker til flukten nevnte dr. John:

«at forrykte nazier» og militarister fikk stadig økende innflytelse i Bonn og at Europa-avtalene inneholdt farlige «hemmelige klausuler».

Ekspresident Hoover:

«Roosevelt åpnet for en strøm av forrædere»

Tidligere president Herbert Hoover fylte åtti år for kort tid siden, og sa i en tale i sitt hjem West Branch i Iowa at hans demokratiske etterfølgere i presidentstillingen hadde fulgt en politisk linje som ødela menneskenes frihet og lot kommunismen spre seg over jorden. Hoover som tilhører det republikanske parti, led nederlag ved valget i 1932, da Franklin D. Roosevelt overtok presidentstillingen.

Hoover sa at Roosevelts anerkjennelse av sovjetregjeringen i 1933 åpnet portene for en bred strøm av forrædere.

Hans avtaler med Sovjet-Samveldet i Teheran og Jalta utslettet friheten for mange millioner mennesker. Disse avtalene førte til nederlagene i den kalde krigen, og som et biprodukt har de innskrenket vår frihet ved trykkende skatter, svært forsvarskostnader og tvungen militærtjeneste.

Det var en gang

En kommunist fra Bundesrepublikken reiste til østsonen, da han på toget kom i snakk med en gammel döv kone. Han ville benytte anledningen til litt propaganda ved å skildre det fryktelige forfall i Vest-Tyskland.

«Vet De, hos oss i Vest-Tyskland er alt fryktelig dyrt,» sa han. «For eksempel et par sko koster nesten 30 mark.»

«Sko? Ja, ja, sko kunne vi også få før krigen,» svarte den gamle.

«Og margarinen,» fortsatte kommunisten, «margarinen koster hos oss like meget som smør før krigen.»

«Margarin? Ja, margarin kunne vi også få før.»

«Og arbeiderne i vest streiker,» skrek kommunisten.

Sannsiger?

I 1945 uttalte Stalin: «La oss ta tingene med ro. Vi har tiden for oss. Likeså sikkert som den østlige konsolidering stadig blir sterkere, likeså sikkert vil den nåværende vestlige enighet etter hvert — og med tiltagende hurtighet — smuldre opp. Den dag kommer da den vestlige verden faller oss i fanget som en overmoden pære!»

Hittil synes begivenhetene å ha gitt Stalin uhyggelig rett. De forhold som vi innen NS søkte å avverge, rykker oss stadig nærmere inn på livet.

Frankrikes standpunkt i mandags til vestens forsvar kan sette i gang et ras av uoverskuelige dimensjoner.

Sovjet-Russland smiler.

Men tro om smilet er like bredt hos våre hjemlige «seierherre», de som hjalp den røde arme til å «befri» Europa og som dømte oss?

Nemesis har fått sjumilstøvler.

H. N. H.

Warszawaregimet ærer sine sjømenn, som oppførte seg som pøbler i London.

I følge Warszawa radio har den «polske regjering» dekorert kapteinen og mannskapet på dampskipet «Jaroslaw Dabrowski» «for ærefull opptrøden av polske sjøfolk som seiler under folkets flagg».

Det var fra dette skipet det britiske Themsens haynepoliti reddet den polske flyktingen, ingeniørstudenten Antoni Klimowicz, som nå er gitt politisk asyl i Storbritannia. (FEI).

«Streiker? Jo, streike fikk vi også lov til tidligere, nå er det forbudt.

Kommunisten ble rasende. Han trodde den gamle konen gjorde narr av ham.

«Vær forsiktig,» skrek han, «jeg er kommunist.»

«Kommunist? svarte den gamle konen, «kommunist var det også hos oss tidligere, men selv de har vi ikke i dag.

FOLK OG LAND

Ansv. utgiver og redaktør:

Finn Brun Knudsen.

Telefon 55 76 56.

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5, Oslo — Tlf. 37 76 96

Apotekbevillingene

På foranledning av en henvendelse fra Forbundet meddelte helsedirektør Evang i en skrivelse av 3. febr. 1954 at «man ved behandlingen av søknader om bevilling til å drive apotek foretar en vurdering av samtlige søkere uansett om de tidligere er dømt for landssvik» (uth. her). Helsedirektøren tilføyer i samme forbindelse i anledning av Norges Farmaceutiske Forenings brødniddvedtak om at tidl. NS-medlemmer ikke under noen omstendigheter bør befordres til apotekere, at departementet sto ubundet av en slik henstilling. Vi refererte korrespondansen i vårt blad 20. febr. i år, og tilføyde at etter dette svar fra Helsedirektøren gjensto bare å se de praktiske resultater av Helsedirektørens holdning. «Den tid er forhåpentlig forbi,» sa vi, «da det ble snakket med dobbelt bunn!»

Vår skepsis har vist seg særdeles berettiget. I årets løp har det foregått en lang rekke apoteker-tilsetninger. Men til tross for overlegen ansiennitet, utdannelse og erfaring er folk fra vårt hold blitt holdt konsekvent utenfor. Vi har sett så grelle eksempler på forbigåelse at det ikke er for meget å påstå at de rent saklige hensyn har måttet tre helt i bakgrunnen for de politiske. Så å si hver fredag har meldingene fra statsråd bragt bevisene for at det ikke er dyktigheten, men den politiske fortid som er avgjørende.

Sosialdepartementet har med andre ord beredvillig fulgt appellen fra Norges Farmaceutiske Forenings landsmøte, og forlydender vil vite at dette er i fullt samsvarende med departementssjefens, fru Rachel Seweriins, direktiver til de søknadsbehandlerne.

I «Norsk Lysingsblad» nr. 168/54 sees igjen ikke mindre enn 17 apotek utlyst ledige. Som forholdene har ar-

tet seg er det liten grunn til å vente noen endring i departementets innstillinger. Brødniddsånden fra det «gode» farmasøythold rår uinnskrenket og nyter bevakning på høyeste hold.

Her må Stortinget ha et par ord å si sentraladministrasjonen. Så god råd på habile fagfolk har ikke vårt lille land, at fagmyndighetene slik som Sosialdepartementet gjør det i dag, utelukkende fungerer som et politisk avsilingsapparat og holder de saklige hensyn utenfor. — Gang på gang er det i Stortinget fra alle partihold gitt uttrykk for et rettfærdigere og menneskeligere syn på disse forhold. Samfunne som sådant kan heller ikke være tjent med at det på enkelte hold innen administrasjonen lekes «politisk butikk» på denne måten.

Det synes nå å være all mulig grunn til for Stortinget å ta det foreliggende spørsmål opp igjen til fornyet drøftelse. Her må lages gjennomtrekk — kraftig gjennomtrekk! Den lummerhet som i øyeblikket sprer seg i ly bak det departementale og utad anonyme «man», må få den belysning den fortjener.

Sosialdepartementet har den 16. juli i år — som svar på henstillingen fra Norges Farmaceutiske Forening — meddelt at man fremtidig når det gjelder apotek utenom Oslo ikke lenger vil holde ensidig på ansienniteten, men anstille en vurdering av kvalifikasjoner som apotektjenestens art, arbeid ved farmasøytiske laboratorier, vitenskapelige institusjoner, administrativ erfaring m. v.

Dette behendige «m. v.» ar- resterer vi. Her står vi overfor en sekk uten merkelapp, som vi håper at Stortinget når det kommer sammen igjen, vil vite å gi det nødvendige risp.

La alt som tåler dagens lys også få det!

H. G.

En farlig mann?

Prof. Waldschmidt nektet adgang til Norge

Den 7. november i fjor kunne vi meddele våre lesere at den kjente tyske Norges-venn, professor Arnold Waldschmidt var løslatt fra sovjet-russisk fangenskap, og vi bragte en lengere artikkel som fortalte inngående om hans livsgjerning og dype kjærlighet til Norge.

Professor Waldschmidt ville i sommer besøke Norge, men ble stoppet ved grensen. Han sto på de norske svartelister. Han søkte om innreise-tillatelse, men dette ble nektet ham av Justisdepartementet, og henvendelse til Justisministeren resulterte i blankt avslag.

I Arbeiderbl. offentliggjorde Johan Vogt «Et spørsmål til statsråd Sjaastad», som bedre enn mange ord fra vår side belyser det uhorste i denne nektelsen, hvorfor vi tillater oss å gjengi den i sin helhet:

For kort tid siden kom en tysk statsborger, professor Waldschmidt, til Norge. Han kom hit etter å ha vært i russisk konsentrasjonsleir i 9 år. I 1945, da han ble tatt i russisk fangenskap, var han 72 år, og nå er han altså 81 år gammel.

Jeg har nettopp fått beskjed fra Justisdepartementet at han er blitt nektet oppholdstillatelse her i landet, på tross av at det er blitt gitt anbefalinger blant annet fra Arnulf Øverland og Carl P. Wright. . . .

Så vidt jeg forstår betrakter Justisdepartementet professor Waldschmidt som en meget farlig mann, fordi han var medlem nr. 4 i det tyske nasjonalsosialistiske parti og således et eldre medlem enn Adolf Hitler selv, som jo, som man vil vite, var medlem nr. 7.

Det er nokså mange nordmenn som kjenner professor Waldschmidt. Han var her hver sommer siden 1930 og var her også under okkupasjonen. Han hadde ærestittel som tysk SS-offiser, men var her som privatperson, uten noen offisiell stilling. Han sendte en rekke beklagelser til Berlin om de tyske overgrep i Norge og gjorde også hva han kunne for å få fengslede nordmenn ut av fangenskap. Til slutt ble han utvist av Terboven.

Han er nå kommet på besøk til sin gamle venn, Hans S. Jacobsen på Moss, som var fylkesmann i Østfold under okkupasjonen.

For et par år siden sendte jeg en skrivelse via den russiske ambassadør i Oslo til de russiske myndigheter med anmodning om at professor Waldschmidt

måtte bli sloppet ut av russisk fangenskap. Jeg for min del er ikke tilhenger av den oppfatning at vi skal holde våre medmennsker i fengsel eller konsentrasjonsleir, unntagen det virkelig er farlige personer som vi må beskytte oss mot. Jeg synes også derfor det var hyggelig å få høre at russerne nylig slapp denne 80-årige mann ut av sine konsentrasjonsleirer.

Norge er som kjent et land som både har en høyere kultur, en større toleranse og en mer human livsinnstilling enn vår store østlige nabo. Det har derfor forundret meg en smule at Justisdepartementet ikke har kunnet vise en litt mer menneskelig holdning i denne sak. Jeg vet ikke om det skulle være så at departementet finner at denne gamle mann er så farlig for Norge? Det kan vel neppe være riktig. Professor Waldschmidt har aldri begått noen forbrytelse mot vårt land. Tvert om. Men departementet er kanskje litt engstelig for at noen skal angripe det for å vise seg human og sentimentalt, hvis det ga oppholdstillatelse for denne mannen. Den støyt kunne vel statsråd Sjaastad tåle.

Jeg vil gjerne få føye til at jeg hører til dem som ser med bekymring på de tidligere nazistiske sterke maktstillinger i Bonn-regjeringen. Hvis det er Justisdepartementets mening å bekjempe denne re-nazifisering og re-militarisering av Tyskland, kunne det vel finne andre og mer effektive metoder. Denne gamle mann er i hvert fall ikke kommet hit for å drive propaganda for at vi skal slutte en militærpakt med Vest-Tyskland. Han søker hit for å komme seg etter den skjorbuk han har fått i russisk fangenskap. Med andre ord, han bør, ut fra ganske alminnelige, humane grunner få bli her sommeren over.

JOHAN VOGT.

Ærer de døde

Jeg ber om å få slutte meg til tanken om at en ærer dem — alle dem — som falt på sin post for den sak som vi mente var den rette å ofre seg for. Og jeg er også enig med «Far til en fallen frontkjemper» om at der bør innstiftes en dag, og var da kanskje ikke d. 24de oktober den aller mest nærliggende i denne forbindelse?

En av de forfulgte.

Logikk

Logikken og rettferdssansen står på det samme lave og behagelige nivå i de danske «Gul-ost»-aviser som i vår tilsvarende presse her hjemme.

Holbæk Amtstidende har i anledning av at den danske parlamentariske undersøkelseskommission har avsluttet sitt arbeid, fremholdt en del synspunkter i samme forbindelse. At det ikke blir reist noen riksrettstiltale mot den ansvarshavende regjering i 1940 — «selv om den for-sømte at værgelandets frihed med alle til raadighed staaende midler» — anser bladet for å være i sin orden nu «fjorten aar efter besættelsen». Få ville komme til å vurdere en slik prosess, heter det.

Til samme tid går bladet sterkt imot dem som hevder at det er grunn til å undergi frihetsrådets virksomhet og de utførte likvideringer en nærmere granskning. Om dette sies det:

«Men lad os nu tænke os, at man fulgte raadet, om undersøgelse, og at resultatet blev domme over nogle af dem, der havde ansvaret i frihedskampen, mens de gik fri, som havde ansvaret, da besættelsen fandt sted og under den videre udvikling af samarbejdet med besættelsesmagten. Hvordan vilde denne udgang af begivenhederne se ud i historiens lys? Frikendte politikere, domte frihedskæmpere — det vilde være et efterspil, vi ganske simpelt ikke kunne være bekendt. — — — Aktstykkerne fra den parlamentariske kommission bør nu gaa over til historiens dom.»

Ja, la oss bare ikke smile for åpenlyst her oppe i Norge. Da dødsstraffen var under offentlig diskusjon noen år etter at de første eksekusjonssalvene hadde brakket, var det dem som i ramme alvor argumenterte mot dødsstraffens opprettholdelse ved å henvise til at det å slutte med skytingen — som følge av et inntrådt humanere syn — ville være en urettferdighet mot dem som — allerede var skutt!

Også vi i Norge valgte ellers å la de ansvarlige politikere gå fri. Heller ikke hos oss har man for øvrig funnet noen grunn til å granske «Heimefronten»s disposisjoner og de utførte likvideringer. Glemselens slør er søkt bredt over det hele.

Slikt kaller ikke anstendige mennesker for rett og rettfærdighet. Man kaller det for makt og maktutøvelse.

Og den slags tror man skal holde for historiens dom?

Å nei da! Det gjør det ikke. Hverken i Danmark eller i Norge. Det kommer en dag. Og kanskje er den ikke så langt borte som de ansvarlige impliserte håper på.

Neste nr. av Folk og Land: 18. sept.

De vesteuropeiske kommunistene på retrett

En fransk undersøkelses-kommisjon, som har studert de europeiske valgresultatene i årene 1944-53, peker på at de vesteuropeiske kommunistpartiene er på retrett.

Selv i de land hvor kommunistene representerer en tredjedel av velgerne, som for eksempel Frankrike og Italia, er tilbakegangen tydelig. Dette gjelder også den tyske Bundesrepublikken.

De franske kommuniststemmene teller i dag 4,9 millioner og viser en tilbakegang fra 26 pst. til 25,6 pst. De vesttyske kommunistene har mistet 3,5 pst. av stemmene siden 1949, ved siste valg mistet kommunistføreren Max Rajhmann sin plass i Bun-

destag. De italienske kommunistene har i årene 1944-53 mistet 5 pst. av stemmene (40 pst. til 35 pst.) og har nå vil 9,5 millioner stemmer.

Det er imidlertid de norske kommunistene som har lidd de største nederlag av alle de vesteuropeiske kommunistpartiene, idet de har mistet vel 7 pst. av stemmene (85 000) fra 1945 til 1953. — Ved stortingsvalget i 1953 fikk de norske kommunistene kun 89 882 stemmer i motsetning til 176 535 ved det første valget etter «frigjøringen». Men det er allikevel en viss uhyggefølelse å vite at man har så mange sovjet-agenter i Norge. (FEI).

31 millioner slavearbeidere i Røde-Kina

Den frie (Formosa) kinesiske fagforeningen har utarbeidet en oversikt om det kommunistiske Mao-Kinas undertrykkelse av den kinesiske arbeiderklasse. Oversikten gir et uhyggelig bilde av forholdene i Kina i dag, da den viser at over 31 millioner mennesker er blitt offer for et slaveregime som ikke tar noe hensyn til menneskets fundamentale rettigheter.

Denne kolossale hær av slavearbeidere er dannet av millioner av mennesker som er misfornøyd med regimet. De er alle blitt tatt i massearrestasjoner, fordi de står i opposisjon til despotenes herredømme. Dette slavesystem, som av kommunistene kynisk betegnes som «omvendelse ved hjelp av arbeide», har gitt de røde en mulighet for å gjennomføre omfattende krigsforberedelser.

Blant slavearbeiderne finner en kinesere som er blitt betegnet som «ideologisk upålitelige», de so mikke har arbeidet «entusiastisk» nok, de som fremdeles har «nasjonalistiske meninger» de som må straffes på grunn av sin religion, de som har brutt partidisiplinen eller kommunister som har utviklet seg til å bli «politisk upålitelige».

Den frie kinesiske fagfor-

eningens rapport erklærer at man regner med at 15 millioner kinesiske arbeidere er myrdet eller døde av overanstrengelse i de par årene før 1951 på grunn av kommunistenes voldsomme produksjonstempo.

Kommunistene har selv, i følge rapporten, gitt oversikt over steder man nå benytter 7 500 000 slavearbeidere. 4 millioner av disse er beskjeftiget med arbeidet på Huai-elven. Nesten tre fjerdedeler av disse er fanger fra de kinesiske østlige områder, en tredjedel er ofre for oversvømmelser og 5 pst. er tidligere nasjonalistsoldater. På Chengtu-Chungking jernbanen beskjeftiges 2 350 000 slavearbeidere, hvorav 400 000 er tidligere «overklassemennesker» med sine familier. I arbeidet på Chin-elven er 600 000 slavearbeidere i virksomhet, hvorav de fleste er Chiang-Kai-Shek-soldater. — En styrke på 300 000 er satt i gang med arbeidet på Tien-sui-jernbanen og regimet regner med å øke denne styrken til 700 000 slavearbeidere. På Lunghai-jernbanen er 250 000 fanger beskjeftiget.

De kinesiske kommunistene tumler med hemmelige planer om beskjeftigelse av ytterligere 24 millioner slavearbeidere. Blant disse er 800 000 som allerede er «mo-

bilsert» for arbeide på Si-kong-Tibet jernbanen, samt fler enn 2 500 000 som skal bygge forsvarsverker langs kysten. Til koloniseringen av nord-vest Kina har kommunistene planer om å flytte 20 millioner mennesker fra andre deler av landet i løpet av de neste ti år. Dette vil bli påbegynt i 1953 med 2 millioner kraftige arbeidere som står under overoppsyn av russerne.

Det liv slavene fører illustreres best av de løfter arbeiderne på Chengtu-Chungking jernbanen er blitt tvunget til å avgi. Arbeiderne lover «frivillig» ikke å ta arbeidspauser samt å arbeide 14 timer daglig, i stygt vær om nødvendig, og om natten hvis det er månelyst. De rike arbeiderne skal bruke sitt eget verktøy. Ingen får sykepermisjon, ingen har lov å klage og alle må betingelsesløst utføre de ordre som blir gitt dem.

Det foregår store slavetransporter mellom Sovjet-Samveldet og Røde-Kina. — Over en halv million russere, sivile og soldater, administratorer av slaveleire, men også slavearbeidere er beskjeftiget i kinesiske konsentrasjonsleire i Manchuriet. Vel en halv million kinesiske arbeidere er sendt til Russland og de andre marionettstatene, og mange av dem er beskjeftiget med industrialiseringen av østeuropeiske byer.

En øyenvitneberetning om disse slavearbeideres kår er gitt av professor Wang Yiyang, som flyktet fra en slavearbeidsleir i vest Shanghai i 1950. Han forteller at alle slavearbeiderne ble betegnet som «kriminelle» og var kjent ved nummer og ikke navn. — Dagsrasjonen var 250 gram hvete og rug, 15 gram salt og grønnsaker. Hver morgen ble de eskortert til arbeidsplassen av væpnede soldater. Deres arbeide besto enten i å bære sand for å få utbygget elven eller i lag på seks mann å dra ploegen i stedet for oksene.

De fanger som ikke klarte å oppfylle sin norm eller som på annen måte forsøkte å skulke unna arbeidet ble kastet i en våt celle uten vindu og fikk bare en halv tallerken grøt som daglig matrasjon. Mange døde av sult, kulde eller smittsomme sykdommer. (Fei).

Tilhørte dr. John «Moskvas fortrolige agenter» i Bonn?

En tysk slavearbeider, som ble løslatt fra sovjetisk konsentrasjonsleir i desember 1953, har opplyst at dr. Otto John, den til kommunistene flyktede vesttyske etterretningssjefen, var en av MGB.s (det sovjetiske ministerium for Statens Sikkerhet) «fortrolige agenter» i den vesttyske hovedstaden.

En korrespondent for Frankfurt-avisen «Abendpost» har hatt en samtale med den tidligere slavearbeideren, den 26-årige Hans Joachim Ehmke, som for tiden rekonvaleserer på et sanatorium i Bad Pyrmont i Vest-Tyskland.

Etter at Ehmke i november 1945 klarte å flykte fra sin polsk-okkuperte hjemby Stettin til sovjetsonen arbeidet han som lærer på forskjellige steder i Mecklenburg. I mai 1949 ble han arrestert av russerne etter at noen arbeidskamerater hadde angitt ham til sikkerhetspolitiet og avslørt at han hadde flyktet fra Polen. Han ble dømt til 10 års tvangsarbeide «for å ha flyktet og for å ha spredt anti-sovjetisk propaganda».

Sammen med andre dømte tyske sivilister og tallrike arresterte russiske offiserer og soldater ble Ehmke sendt til leirområdet Nischnij Moschiwo, hvor han ble innesperret i leir Olp 17, som tilhører slaveleirdistriktet Solikamsk. — Her traff han regimentets straffanger, sivile fanger fra mange nasjoner samt høyere russiske, polske og japanske offiserer. I Solikamsk er det imidlertid ingen krigsfangeleire, bare slave- og konsentrasjonsleire, slik at offiserene var betraktet som alminnelige straffanger. På leirsykehuset i Olp 17 ble Ehmke kjent med en tidligere major i den røde armé, den 36-årige Julij Wasilowitsch Stjepin, som var dømt til 25 års tvangsarbeide. Major Stjepin hadde arbeidet i Ministeriet for Statens Sikkerhet (MGB) i Moskva i avdelingen som overvåket «offiserene som var stasjonert ved militærmissjonen i Vest-Tyskland. — Majoren fortalte Ehmke at han ved et rent tilfelle fikk se noen dokumenter som ga opplysninger om visse personligheter i det nye vestty-

ske politiske liv, som sto i forbindelse med og arbeidet for Moskva. Majoren hadde viderelevert dokumentene til rette vedkommende og hadde da uforsiktig bemerket «at det var interessant å vite at vi allerede har vårt folk plassert i Bonn». Denne uforsiktige bemerkningen, som avslørte at han hadde lest dokumenter som ikke vedrørte ham, resulterte i at major Stjepin ble arrestert og dømt til 25 års tvangsarbeide «for uriktige å ha tilegnet seg statshemmeligheter».

Da Ehmke hadde tvilt på riktigheten av majorens påstander hadde russeren gitt et eksempel. Stjepin fortalte at en av sovjetrussernes mest fortrolige menn var en tidligere direktør i Luft-Hansa, en «dr. et eller annet» (Ehmke hadde glemt navnet), som innehadde en meget betydningsfull stilling i Vest-Tyskland. Denne mannen hadde, ifølge russeren, ført et meget eventyrlig politisk liv. — Disse opplysninger passer helt ut på dr. Otto John. — (FEI/r)

CHURCHILL

ER BLITT BESKJEDEN

I forbindelse med Churchills og Edens besøk i Washington uttaler den engelske statsministeren at det måtte være klart, slik som han også fremholdt under krigen, at han anser USA for å være bolverket for det Britiske Samvelde.

Det må være en bitter frukt av to verdenskriger som havenes hersker England har startet og ført for å knekke Tysklands industri. Og det må være bittert for den enkelte englender i dag å måtte synge nasjonalsangens strofe om «Britannia Rules the Waves». Men i sitt umettelige tyskerhat har ikke bare britiske statsmenn de siste generasjoner bragt ulykke over det britiske riket, men det er en ulykke av verdenshistorisk format for hele den germanske folkestamme, og for hele Europa.

Den som først oppdaget hvor Quisling sto under okkupasjonen var Terboven. Han forviste Q. til Tyskland i august 1940 — for å få fritt slag for sine Telavåg-tendenser...

Det var Quisling som stoppet ham.

En av de uskyldig forfulgte

Misjonsprest A. Thunem, Stavanger

Den sympatiske nekrolog over herr Thunem i Folk og Lands nummer 25 var jo forfattet av en mann, som kjente herr Thunem godt, fordi hans far hadde vært Thunems kollega i misjonsgjeringene. La oss så se hva Norsk Misjonsselskaps generalsekretær Einar Amdahl bragte som nekrolog i Norsk Misjonstidendes nr. 24 for 31. juli i år:

«Fredag 1. juli døde fhv. misjonsprest Adolf Thunem i sitt 83. år. Han var født i Vanylven 6. desember 1871, var elev av Misjonsskolens 7. kull 1892-96 og ble ordinert til misjonsprest i Kristiansand 2. mai 1897 av biskop Heuch. Etter et års tid å ha bestyrt lager og kommisjoner i Fianarantsoa, anla han misjonsstasjonen Ivohibe i Bara og bestyrte også Ihosy og Isalo stasjoner. Deretter bestyrte han Fandriana-Ilaka stasjoner, så Soatanana-Tsarindrana og endelig Fianarantsoa stasjon. I årene 1928—1936 redaksjonsarbeidet med Hellige Jul.

Arbeidet på Madagaskar og i Norge utførte Thunem med samvittighetsfullhet og dyktighet. Han studerte alle saker til de minste detaljer for å kunne nå fram til en saklig vel fundert handling. Han søkte å trenge dypt inn i det gassiske folks levessett, tenkemåte og livsanskuelse for på den måten ikke bare å forstå dem, men for å hjelpe dem til å tilegne seg kristen tro og livsførsel under deres særegne livsforhold. I Norge var han en original forkynner av Guds ord og særs innpressert falsmann for misjonen på grunnlag av sine opplevelser på Madagaskar og i Norge minnes vi med takknemligset.

E. A.»

Slik skriver denne hykler, som i Stavanger byrett vitnet mot Thunem for «formodninger om Thunems ærgjerrighet» og som sammen med domprost Kornelius fikk skaffet Thunem «fengsel i 1 år, fradømmelse av rettigheter i 10 år etter «landssviklovens paragraf 14 nr. 1 og 2» og «for alltid retten til prestetjeneste» og saksomkostninger til det offentlige av kr. 150., fordi han som ikke var NS hadde våget seg til uten betaling eller godtgjørelse av noen art å ha etter sterkt gjentatte påtrykk satt seg på herr Amdahls stol

da han var arrestert for illojal opptreden mot myndighetene, og Thunem reddet de 10—11 millioner som tilhørte NMS. Amdahl var jo ikke alene om denne sjikane. Han hadde den beste hjelp av domprost Kornelius og nå avdøde biskop Skagestad. — Ingen av dem fant baketter anledning til anger og bot.

*

Men les så hva domprost

Kornelius skriver i samme nummer av bladet om den «berømte» biskop Berggrav i reisebrev fra Amerika:

«At dessuten vår egen biskop, dr. Eivind Berggrav deltok i generalforsamlingen, satte sikkert en ekstra spiss på samværet.»

Videre heter det i brevet:

«At biskop Berggrav vies den største oppmerksomhet over alt hvor han kommer, vil ikke overraske noen av oss her hjemme. Vi takker Gud for at Han gir ham helse til en så krevende virksomhet der over. Hans besøk vil i høy grad styrke båndene mellom den evange-

lisk-lutherske kirke der borte og gamlelandet.

K. O. Kornelius.

«Gis det da ikke en eneste kristen personlighet i vårt land med navn og innflytelse, som kan gi de norske kristne i U.S.A. underretning om hvem Berggrav i virkeligheten er? Er det bare geistlige kalkpåstrykere i Norge nå?»

Karl Seeland.

Jeg har noen hundre av Thunems brosjyre: «Et merkeblad i Misjonsselskapets saga», som jeg gratis stiller

I Barandow (Tsjekkoslovakia) lages en film om krigen i Korea med russiske skuespillere i rolle som nordkoreanere og kinesere. Den tsjekkiske «president» Zapotocky som kom en dag for å overvære innspillingen, ble spurt av vakten: «Hvilken rolle spiller De?»

«Jeg spiller ingen rolle mer,» svarte «presidenten» trist.

til disposisjon for interesserte mot portogodtgjørelse 35 øre i frimerker, 5 stk. kr. 1.00, 10 stk. kr. 1.50, så langt beholdningen rekker.

Festforestillingen

(Forts. fra side 1.)

mentet påtok seg som såkalt rådmann i samme departement å suspendere embetsmenn i strid med grunnlovens paragraf 22, som sier at det er Kongen i statsråd som har denne myndighet. Stemmeretten ble suspendert for NS-folk i strid med grunnloven. Biskop Berggrav nektet reisning av gravstøtter på NS-folks graver. Da folk på denne måte var blitt hisset opp så de nesten hadde mistet sans og samling og var besatt av ondskap så at den norske rettsstat så ut som et galehus, skrek den nybakte riksadvokat Arntzen ut: «Der har vi folkets rettsbevissthet!» Og dermed satte han i gang sitt såkalte rettsoppgjør med den følge at det ble avsagt tusener uriktige dommer, som førte med seg sorg og elendighet i de tusen hjem til glede for Berggrav og hans likesinnede kolleger og for Pål Berg og hans kompisser. Da endel rettskafne jurister som prof. Skeie, advokat Gerh. Holm, direktør Vogt m. fl. kritiserte dette rettsbarbari, skrek den kyniske riksadvokat igjen: «Vi må ha ro om rettsoppjøret!» Han syntes åpenbart at det gikk akkurat som han ville ha det. I dommerforeningen holdt nevnte Arntzen foredrag om retningslinjer for rettsoppjøret. De ærverdige dommere ble så elleville av begeistring for Arntzens retningslinjer at foreningens formann, visstnok den «kristlige» sorenskriver i Moss Tharall Lundevall, foreslo at forsamlingen enstemmig skulle godta den ene parts retningslinjer for rettsoppjøret. En av dommerne, som antagelig mente han skulle være riktig slu, advarte mot forslaget, da en slik beslutning av dommerne kunne gjøre dem inhabile som sådanne i landssviksakene, og ingen beslutning ble fattet. De tenkte antagelig som så, at det slett ikke var nødvendig med noen formell beslutning, idet de jo kunne følge retningslinjene allikevel. Jeg for min del mener at dommerne i rettssakene virkelig har fulgt den ene parts retningslinjer, siden de mottok dem med slik begeistring. Denne min oppfatning styrkes også ved de underlige resultater rettsoppjøret førte til.

Jeg tillater meg å ha den oppfatning at samtlige dommere som deltok i møtet, burde ha erklært seg inhabile i landssviksakene i henhold til paragraf 108 i loven om domstolene, siden de på forhånd hadde latt seg påvirke av den ene part i sakene. Jeg trodde at de eneste retningslinjer en dommer skal følge er å dømme etter loven og sakens bevisligheter.

Riksadvokat Arntzen innførte ulikhet for loven i strid med straffelovens paragraf 118, idet han bl. a. lot tyskerarbeiderne slippe tiltale for landssvik. Disse tilhørte vesentlig Arbeiderpartiet og kommunistpartiet. Det samme ble gjort for lederne av de store bedrifter, som hadde levert sprengstoff og andre krigsviktige varer til tyskerne under okkupasjonen. Helge Krog sier i en brosjyre at disse bedrifter har ytet fienden bistand i langt høyere grad enn Quis-

ling og Nasjonal Samling. Ja, det er meget mere å fortelle om jøssingenes utskeielser i de dager, men jeg skal ikke ta med mer her.

Midt under disse lovløshetens orgier holdt Høyesterett et høytidelig møte. Det var den 14. mai 1945. Det var innbudt endel til møtet, men jeg skal la være å gi opp deres navn. Den for aldersgrensen falne Pål Berg, født 1872, besteg sitt gamle sete som formann i retten og holdt en tale. Han fortalte først at de for aldersgrensen falne høyesterettsdommere etter en prov. anordning av 26. januar 1945 skulle fortsette i sine embeter. Hertil tillater jeg meg å bemerke at denne provisoriske anordning er ugyldig, da den ikke angår næringsvei, politi, handel eller toll, se grunnlovens paragraf 17. Den er altså i strid med grunnloven og aldersgrenseloven. I sin tale uttalte Pål Berg at Norges høyesterett ikke hadde vært ivirksomhet siden 21. desember 1940. Det er selvfølgelig ikke sant. Norges høyesterett var **heldigvis for det norske folk i virksomhet under hele okkupasjonen.** Han sa videre at Høyesterett hadde som plikt å våke over at okkupasjonsmakten og dens organer ikke i strid med folkeretten satte til side og krenket norsk lov og rett. Hertil tillater jeg meg å bemerke at det er delte meninger om dette spørsmål blant de europeiske ekspertjurister. Men selvom Pål Berg har rett, er det under den forutsetning at de nevnte spørsmål forelå for Høyesterett i rettsaker. Høyesterett hadde ingen som helst myndighet til å gripe inn i okkupasjonsmaktens lovgivningsvirksomhet på forhånd, altså utenom rettssaker, likeså litt som den i normale tider har sådan myndighet likeoverfor regjering og storting. Høyesterett har ene og alene kundømmende myndighet likesom de andre domstoler i landet. Pål Berg gjorde så rede for hvorledes Høyesterett, altså utenfor sin myndighet, grep inn mot okkupasjonsmaktens lovgivningsvirksomhet, som i mange punkter utvilsomt var i strid med Haagerkonvensjonen, og hvorledes det endte med at alle dommere i Høyesterett forlot sine embeter. — Dermed forsvant også selve domstolen Norges høyesterett etter hans mening. Dette var vel å overvurdere sin egen betydning. Han sa ikke hvor det var blitt av domstolen. Å nei, Høyesterett ble nok hvor den var, men ble besatt av menn som hadde mot til å ta på seg den ubehagelige oppgave å være dommere i Høyesterett på den tid. «Rettløs i eget land har det norske folket vært i disse årene. Norges grunnlov har vært satt ut av kraft, lovløshet har vært satt i system,» heter det videre. At forfatningen ble satt ut av funksjon var jo en følge av okkupasjonen og var helt overensstemmende med Haagerkonvensjonen. Visste ikke Pål Berg det? Rettspleien gikk sin vanlige gang som før krigen, og dommerne dømte etter loven og sakens bevisligheter. Pål Bergs uttalelse er foruten å være usann en grov beskyldning ikke bare mot de nye høyesterettsdommere, men også mot alle andre dommere i landet, som for den aller største delen var jøssinger. Nei, lovløsheten og rettløsheten fikk vi nok etter okkupasjonen. Nå sikter han kanskje til det tyske politis mishandling og henrettelser av folk som hadde tatt del i den av Pål Berg og hans såkalte hjemmefront igang-

En gledelig utnevnelse . . .

Vi ser til vår glede at den bekjente, sosialt oppadstrebbende, diktatoriske frøken Aaslaug Aasland nå er blitt en slags midlertidig byråsjef i det Kgl. Justisdepartement — Fængselsstyret — dog ikke utover 1. juli 1955 — for å pønske på ønskeligheten av å katalogisere norske forbryteres hele fortid med videre.

Da vi er tilhengere av fagstyre hilser vi denne — dessverre bare midlertidige

— form for Aaslandsk, sosial (u?)virksomhet med glede. Med hensyn til det spesielle område av personalkunnskap det her kan bli tale om, er tidligere statsråd Aasland unektelig fagkyndig. Hun har opplevet hvordan delaktighet i kriminelle handlinger (og kriminelle unnlater) fører til materiell velstand, æresbevisninger og — til dels — fremskutte stillinger i det «frigjorte» Norge. Innenfor dette per-

sonkompleks vil byråsjefen gjøre mange funn i behagelige omgivelser.

Hvis hennes arbeidsfelt allikevel skulle trenge utvidelse i nådeåret, — tør vi anbefale byråsjef (ad hic) Aaslaug Aasland å la registrere for nærmere undersøkelse endel navn på «patriotiske» minnestøtter i Norge.

— — —

De lovlydige, tålmodige skattebetalere er det ikke reist noen bauta over — ennå...

Potemkin.

Dagblad'sk folkerett

Dagbladet har igjen i en serie numre vært ute og luftet sitt monomane tysker- og landssvikhat.

I en 2-spaltet artikkel over første side med titelen «Bare 26 landssvikere i fengsel i dag» finner en følgende blomst i forbindelse med den henvendelse som i fjor fra privat hold ble sendt «Instituttet för offentlig och internationell Rett» i Stockholm, angående «rettsopp-

gjøret i Norge» — og hvis resultat snart skulle foreligge:

«Instituttets undersøkelser vil sikkert resultere i en meget grundig og objektiv utredning. Det er bare en hake ved saken: granskerne har ikke selv følt de «såkalte landssvikere» på pelsen. På andres vegne er det alltid lett å være objektiv.»

Her beklager altså Dagbladet seg over at et rettsinstitutt, med høy internasjonal anerkjennelse, er objektivt i en rettsavgjørelse! Avisen er sur fordi rettsinstituttet ikke synes å ville dømme etter følelser, det vil si anti- og sympatier, og i dette spesielle tilfelle overensstemmende med Dagbladets sådanne.

Hvorfor er så siviliserte nasjoner blitt enige om internasjonale folkerettsregler, — krigsregler og lignende, om det ikke nettopp er for å hindre at følelsene i opprørte og kaotiske tider skal ta makten over forstanden og retten. For å hindre at massen, eller enkeltindivider, når lidenskapene kommer i kok, skal ta seg selv til rette og begå handlinger som etterpå viser seg å være til skade både for utøverne og dem det går utover?

Men selv i dag, mere enn ni år etter krigens slutt, kan Dagbladet, som sies å være landets nest største avis, kritisere et anerkjent internasjonalt rettsinstitut, fordi en går ut fra at det vil gi en objektiv uttalelse i en sak om det har påtatt seg å undersøke helt, uten hensyn til den dagbladske krigspsykose, som åpenbart er uheldelig.

*

Hvordan kan en kritisere at de STORE ikke blir enig om å skape fred, når pressen i den grad bruker sine spalter til å holde hatet fra krigstiden levende og rødt?

Ministerrådet i det kommunistiske Ungarn tilkalte en gammel filosof og ba om hans råd for å løse det folkedemokratiske Ungarns vanskeligste problemer — hus- og matvaremangelen.

«Husmangelen kan rettes ved å åpne grensene mot vest,» svarte filosofen.

«Og mangelen på mat?»

«Ved å stenge grensene mot øst,» var svaret.

satte motstandsbevegelse, som gikk ut på mord av NS-folk, angiveri av norske fartøyer til engelskmennene, som så bombet dem med tap av en hel del mennesker og gods til følge, og hærvrk på jernbaner og hus, røveri og tyveri osv. Det var vel da ikke så rart at tyskerne gikk til repressalier.

Men jeg unnskylder dem slett ikke at de til dels handlet i strid med Haagerkonvensjonen. «Men ulvetiden er nå over. Vi er igjen et rettssamfunn av frie borgere med våre grunnlovshjemlede menneskeretter og borgerretter», sa han videre. Dette er jo ikke sant. Ulvetiden og krenkelsen av menneskerettighetene begynte for alvor etter okkupasjonen, idet det henvises til foranstående. Hertil kommer at NS-medlemmene ble dømt etter grunnlovsstridige provisoriske anordninger, som i alle punkter var meget strengere enn straffeloven og som struttet av ondskap og hevngjerrighet, skapt i opphavsmennenes eget bilde. Der er derfor grunn til å spørre om ikke Pål Berg har bidratt til å skape ulvetiden. Pål Berg kom så med endel svada som ikke har noen interesse. Han sluttet med å sitere en tale som ble holdt i den nyopprettede høyesterett den 30. juni 1815 av en av advokatene, hvortil Pål Berg føyet: «Våre sinn er i dag fylt av den ånd som disse ordene ga uttrykk for. Måtte det bli så urett må vorde landflyktig, rett herskende og sann borgerfrihet bo i landet.» Fy for hyklere! Pål Berg kjente da til lovløsheten og rettløsheten utenfor Høyesteretts vegger som beskrevet, iverksatt bl. a. av hans egne tropper, og han hadde godkjent utkastet til de grunnlovsstridige provisoriske anordninger, som NS-folk skulle dømmes etter. Det nytter nok ikke å løpe fra sitt ansvar ved skinnhellige talemåter.

Neste taler var advokat Gustav Heiberg. «Skrankens menn, advokater og statsadvokater, sakførere i det hele land har gitt meg det ærefulle oppdrag å tolke de følelser som rettspleiens tjenere er besjelet av i disse dager og i denne stund,» begynte han. Mindre kunne ikke gjøre det. Denne oppblåste advokat kunne like godt ha sagt: «Jeg representerer jordklodens samtlige kontinenter og har dessuten månen». Advokat Heiberg hadde nok ikke fullmakt fra alle sakførere i landet til å holde sin sjikanøse tale, hvorav enkelte bruddstykker skal gjengis her. Han burde heller ha innledet sin tale således: «Jeg representerer de sakførere, som uten å røre en finger ser på at myndighetene krenker selve rettsideen og menneskerettighetene. Jeg representerer de sakførere som i egenskap av forsvarere for de tiltalte NS-medlemmer ulovlig avkrever dem forskudd på salær, som de beholder ved siden av de salærer som tilkjennes dem av statskassen. Jeg representerer også de sakførere som lar seg bruke av Erstatningsdirektoratet til å plyndre og vanskjønne NS-medlemmenes boer, mens eierne sitter arrestert og derfor er ute av stand til å vareta sitt tarv.» Advokaten uttrykker så sin glede over atter å kunne tiltale domstolen således: «Høystærverdige herrer, rikets øverste dommere», en tiltaleform som han hadde forsømt å bruke under okkupasjonen, «fordi uverdige hadde formastet seg til å iføre seg Høyesteretts kapper», tillot han seg å si. Jeg tenker at alle de advokater var glade til at Høyesterett hadde det gående med sine nye dommere. **Hvorledes ville det ha gått**

med rettspleien om ingen ville ha vært dommer i Høyesterett da de gamle dommere gikk sin vei? Tenkte ikke advokat Heiberg på det? I ethvert fall fortsatte landets advokater å prosedere for denne domstol som før, ikke minst advokat Heiberg selv, og prøveadvokater var det flere enn nok av.

Så sa han: «Da ulykken i april 1940 brøt innover landet vårt, da de tvang kongen og hans regjering ut av landet og spredte Stortinget for alle vinde, da viste det seg at den tredje statsmakt sto igjen og at den ble et nødanker i farens stund.» Hertil tillater jeg meg å bemerke at Høyesteretts nødankerfunksjon besto i utenfor dens myndighet å samtykke i at okkupasjonsmakten opprettet Administrasjonsrådet som sitt regjeringsorgan i landet, et samtykke som ikke hadde noen rettslig betydning, men var bare bløff. Så utbryter Heiberg synlig beveget: «Og så hendte det som fyller oss som er i rettspleiens tjeneste med stolhet — nødankeret holdt». Jeg synes nok at advokat Heiberg var nøy-som når det gjaldt fordringen til et nødankers holdbarhet. Enden på det ble jo at ikke alene regjering og storting rømte fra sine poster, men også de høyesterettsdommere som ikke var avskjediget av okkupanten — og det var de fleste — også som før sagt forlot sine embeter. Med andre ord: **samtlig statsmakter sviktet i nødens stund.** Jeg mener at den slags foreteelser er meget uheldige. Statsmaktene bør i nødens stund stå last og brast med landets befolkning og sammen med denne ta imot det som kommer, og ikke først og fremst å redde sitt eget skinn. Statsmakter som svikter har ingen moralsk rett til å forlange av folket at det skal ofre seg for fedrelandet. Gustav Heiberg sa videre at det ville ha vært den største ulykke om de gamle dommere var blitt sittende, da de derved ble tvunget til å tjene tyske interesser. Dette er selvfølgelig ikke riktig. Dersom dommerne fant at de av okkupantene utgitte forordninger var ugyldige som stridende mot Haagerkonvensjonen, hva de jo til dels gjorde, og de anså seg kompetente til å **avgjøre dette spørsmål i rettsaker**, var det selvfølgelig deres plikt å dømme etter sin overbevisning, ikke mot sin overbevisning. Et annet spørsmål er det om den tyske rikskommissær kunne ha funnet på å arrestere de etter hans mening gjenstridige dommere. Men dommerne må selvfølgelig ikke av den grunn svikte sitt kall. Denne tale om å bli tvunget til å tjene tyske interesser er derfor en tom unnskyldning. Så påstår Heiberg at Høyesterett ble en tysk domstol etter at de gamle dommere hadde forlatt den. Ja så, det var altså en tysk domstol Gustav Heiberg og de andre advokater prosederte sine saker for og ble tilkjent salærer av den norske statskasse, som de mottok med takk. Han må nok lenger inn i landet med den skrøne. Jeg skal ikke gjengi mer av denne skvadronnørs tale. Alt dette skrytet virker forlorent og komisk på meg. Heller ikke skal jeg komme inn på de andres taler.

Festforestillingen i Høyesterett den 14. mai 1945 lovet ikke godt, og den ble da også innledningen til dette nederdrectige spill som går under navnet rettsoppjøret, men som en Oslo-avis kalte for rettssvineriet.

Å holde mål.

Det er snart forløpet 10 år etter frigjøringen, men ennå har vi ventet forgieves på at det skulle komme noen alminnelig erkjennelse for at det er skjedd urett mot mange. Og jeg tror at noen slik anerkjennelse aldri vil komme, dertil er folk flest altfor skrøpelige og feige. Tvertom hevdes det fortsatt at rettsoppgjøret var rettferdig og vellykket. Alle som overhodet hadde vært medlem av NS ble momentant stemplet og dømt som landssvikere og utstøtt av «de gode nordmenns» samfunn.

Det ville vært uten varig betydning om mange tusen landsmenn ble kastet i fengsel, flere også mishadlet. Det er stemplingen og forhåndsdommen som har satt varige merker. Og forhåndsdomte var også de som ble satt under tiltale og dømt av «domstolene». En konstituert riksadvokat i landssviksaker uttalte i et intervju, inntatt i dagspressen, at han «håpet» at alle som hadde vært medlem av N.S. skulle bli «fullstendig sønderknust», og et av våre største dagblad skrev at alle N.S. skulle vært hengt. Og de «gode nordmenns» aviser tiet

og samtykket — alle uten unntagelse. En uvitende redaktør av et lokalblad skrev noen anerkjennende ord om en avdød N.S.-mann. Det ble straks påtalt, og den ulykkelige redaktør kom straks med en unnskyldning for sin feiltagelse.

Etter års og måneders forløp ble det for manges vedkommende frafalt tiltale og det hendte visstnok i sjeldne tilfeller at noen ble frikjent ved retten og formelt inntatt igjen i samfunnet. Men i realiteten var også de stemplet og det var meget vanskelig å komme inn igjen i sitt yrke.

Det er talt og skrevet meget om å «holde mål». Det var noen forholdsvis få som holdt mål, og det var meget få som fikk komme til orde i de «gode nordmenns» presse. Blant disse var Norges fremste jurist, professor Jon Skeie, som skrev at det ikke tidligere var skjedd så megen urett som under rettsoppgjøret, men så ble han også frosset i hjel — ikke av mannen i gaten, men av embetsbrødre og andre som sosialt og kulturelt var hans likemann.

Jeg synes at det bør tales varmsomt om å holde mål. Hvordan holdt pressen mål? Og hvordan holdt de aller fleste av våre prester mål? For disses vedkommende kan nok meget tilskrives kirkes primas, biskop Berggrav. — Hans ekvilibristiske ferdigheter er så alment kjent at jeg ikke skal oppholde meg nærmere med ham. Det merkelige er alene at denne mann fremdeles overøses med ordener og ærestbevisninger.

Vi skjønner da alle at dette skjer for å legge plaster på hans mange stygge sår. Han kan bedekkes med ordener fra fotsåle til isse, og han kan utstyres med alle verdens titler, han vil dog forbli å være en fallen storhet.

Men det er mange flere enn Berggrav som har gjort seg så bemerket under rettsoppgjøret at deres navn vil gå over i historien. Tenk bare f. eks. på «Kretsen» i Oslo. Riktignok forfalskes lærebøkene nu i en hittil ukjent grad, men så meget er dog kommet fram og vil komme fram at det ikke kan holdes skjult i lengden. Men ubotelig skade er forvoldt og det er helt naturlig at de som selv eller hvis nærmeste pårørende er rammet ikke kan føle annet enn bitterhet og forakt for dem som vi helst skulle ha aktelse og respekt for.

H. H.

Kirkefronten - Banditter

Hr. redaktør.

Karl Seeland hadde for en tid siden offentliggjort en artikkel i Deres avis med tittel «Kirkefronten — banditter».

Som interessert deltager i alt sosialt arbeide for etterkrigstidens fanger og deres pårørende må jeg få ta avstand fra den hatske og uforsonlige holdning forfatteren i denne artikkelen inntar over navngitte ledere innen landets kristenliv.

Det er uførelig med mitt kristne livssyn at leserne skal bli servert uttrykk som ikke bør finnes i et velordnet samfunns vokabular, langt fra i vårt lands presse.

Det er mitt ønske og mitt håp at «Folk og Land» nettopp med hensyn til valg av ord i alt som skrives må holde en norm som kan være avisens sak verdig.

GURI FLOTTORP.

Så vet vi det

I dagbladet «Stavangeren» for 26. ds. står en artikkel med overskriften: Amerikanerne og «nilsene». I alle fall for meg fremkommer her noe nytt, som jeg tidligere hadde en ganske annen oppfatning av. Jeg siterer

«Da amerikanerne var borte, kunne den russiske kommunistme bre seg nærmest uhindret. Det er så. Den russiske kommunismen kunne i tur og orden forløse både facismen og nasismen. Det er også så. Og «nilsene» kunne si, at hadde bare amerikanerne o.s.v.

Vi fikk en verdenskrig til. — Amerikanerne var igjen med og gjorde jobben, og gjorde den mer grundig og mer avgjørende enn første gang.»

Første avsnitt gjelder altså tiden etter første verdenskrig. Det nye for meg er at det var amerikanerne som satte grensen for den russiske kommunisme og ikke Hitler & Co., hva jeg tidligere trodde.

En gal mann kan jo spørre om mere enn ti vise kan svare på — allikevel: Hvor var kommunismens grenser i 1940 og hvor er de i dag, etter at amerikanerne har «gjort jobben»?

27/8 1954.

O. Todnem.

Angst i Dagbladet fordi tyskerne ikke takker Gud for den tapte krig

Under overskriften «Hitler hadde rett, sier tyskerne» skriver herr Gunne Hammarstrøm blant annet følgende fantastiske linjer i Dagbladet nr. 198/54:

«Tenk om en (i Tyskland) hadde kunnet finne en offisiell uttalelse i likhet med denne: «Gott sei Dank dass Wir den Krieg verloren haben».

Folk med slik mentalitet som herr Hammerstrøm har sikkert smertelige overraskelser i vente...

Enkelte nordmenn, som profiterte på den annen verdenskrigs utfall, ytrer for tiden sin angst i pressen. Herrene har regnet feil — på lang sikt.

A. L.

Overrettssakfører

Ketil Harnoll

Munkedamsv. 5, Oslo

Tlf. 42 21 30

A. OLESEN

Dyrekjøpt hevn

5

DEN GRENSELØSE URETTFERDIGHET

Hun nevner her bl. a. prosessen mot statssekretær v. Weizsäcker, som var symptomatisk for den grenseløse urettferdighet det amerikanske tribunal kunne tillate seg. Herr von Weizsäcker var, som hun forteller, aristokrat og diplomat, som til tross for mange betenkeligheter bevarte sin stilling i Auswärtiges Amt for å hindre Hitler i å føre en altfor hasardiøs utenrikspolitikk. Han satte alt inn på å forhindre krigen og å redde de menn som ble fengslet av Gestapo. En lang rekke av europeiske statsmenn sa seg god for ham, da han møtte møte for retten: Lord Halifax og med ham det engelske Foreign Office, den franske ambassadør og senere høykommissær Francois-Poncet, Den fhv. høykommissær i

Danzig, sveitseren Carl Burckhardt, Sveits president von Steiger, føreren for den norske motstandsbevegelse, biskop Berggrav, Paven, de amerikanske katolikkens biskop Muench fra Fargo (N. Dakota), som i 1948 var apostolisk vikar i Tyskland, den protestantiske biskop Wurm i Stuttgart, som ble forfulgt og fengslet av nasjonalsosialistene, og tallrike pårørende av Hitlers ofre — alle disse fremtredende personligheter avla vitnesbyrd til fordel for v. Weizsäcker. Men intet hjalp, enn ikke i et sådant tilfelle, hvor noen av de mest ansette og innflytelsesrike menn innen den demokratiske verden nedla sitt veto mot rettsforfølgningen. Intet hjalp. Tvert imot! «De Kempners fra Nürnberg», for å bruke Robert Ingrims uttrykk, var til enhver tid mektigere.

Men til gjengjeld er det så også nettopp i dette spesielle tilfelle blitt mulig å få et grundig innblikk i de undersøkelsesmetoder den amerikanske domstol under brigadegeneral Telford Taylor mente å kunne benytte seg av. Det følgende eksempel er særlig opplysende.

På grunn av den finansielle hjelp Weizsäcker fikk fra sine venner i utlandet, kunne han selv fremskaffe midlene til å få en amerikansk forsvarer privat beskikket. Mr. Warren Magee fra Washington kom til Nürnberg og kunne her — hva tyske forsvarere aldri oppnådde — trumfe gjennom at han fikk grundig innblikk i aktene. Derved lyktes det ham — som Freda Utley forteller — å få opplysning om avhøringen av Friedrich Gaus, som var blitt anklagerens hovedvitne mot v. Weizsäcker. Gaus gikk i Auswärtiges Amt under navnet «Graue Eminenz» og betegnedes som Ribbentrops onde ånd», må altså etter sitt ry å dømme i særlig grad ha fremmet nazistiske interesser. Da

nu rapporten over Gaus første avhøring ble opplest i retten, viste det seg at Gaus under avhøringen av anklageren, den amerikanske jøde Kempner var blitt truet med å bli utlevert til Russerne, hvis han ikke avga forklaringer som var i anklagerens interesse!

På denne måten utøvde man altså press på vitnene. Forfatterinnen gjør gjelden at denne metode til fremskaffelse av belastningsmateriale ble anvendt i utallige tilfelle og derved førte til helt igjennom uforsvarlige forhold under krigsforbryterprosessen. De vitner som ikke snakket rett, kunne hurtig innesperres fra de alliertes side eller, hvis omstendighetene hertil ikke var gunstige, utleveres til de tyske avnazifiseringsmyndigheter. Vitnene sto her aldri fritt, og derfor måtte det for det meste anses for håpløst å føre motvitner under Nürnbergprosessen. Under det Internasjonale Militærtribunals forhandlinger mot de hovedskyldige var vitnene nesten alle fengslet og måtte allere-

de av denne grunn være varssomme med sine vitneut-sagn.

Forfatterinnen harmes her også over at den amerikanske domstol ikke vek tilbake for i særlig grad å benytte seg av fremtredende SS-menns forklaringer, når de i deres hat mot vernemakten reiste beskyldninger mot dennes generaler. I prosessen mot vernemaktsgeneralene var Oswald Pohl, SS.s forhenværende forvaltnings sjef, og SS-Gruppenführer Otto Ohlendorff hovedvitner; sistnevnte gjorde seg under prosessen i egen sak til gode på at han som likvideringssjef hadde sendt 90 000 mennesker i døden. Denne manns henrettelse utsattes, til han hadde fremsatt alt sitt belastningsmateriale mot offiserer og adelsmenn. Der oppstod derved den fullkomne absurde situasjon, at Sovjet--Russland satte tyske generaler inn i høyeste stillinger på det tidspunkt da deres kolleger i Vest-Europa måtte underkaste seg rettsforfølgningen i Nürnberg og ble dømt som krigsforbrytere.

Krigen i Norge

Dr. Thomas Kingston Derry uttaler seg

Aftenposten hadde i nr. 392 et intervju med den kjente britiske militærhistoriker dr. T. K. Derry, som har krigen i Norge som spesialitet. Vi gjengir her enkelte bruddstykker av intervjuet, som menes å ha spesiell interesse for våre lesere. Alle uthevelsene er foretatt av oss.

— For å holde oss til krigen i Norge i 1940, er det siden Deres bok kom ut for nesten to år siden lagt frem vesentlige nye opplysninger som endrer Deres syn på noe av det som skjedde dengang?

— Nei. Av de bøkene jeg har lest etterpå, er det ingen som har bragt noe vesentlig nytt ut over det som var kjent. Jeg tenker her særlig på tyskeren, professor Walter Hubatsch's gode bok, som kom omtrent samtidig med min bok. Og jeg har også med stor interesse lest gjennom manuskriptet til oberst Otto Munthe-Kaas' store bok om kampene i Gudbrandsdalen og konstaterer at vårt syn på det som skjedde faller godt sammen. Ellers vil jeg forresten gjerne nevne dr. Nils Ørviks bok som er meget interessant, ikke minst fordi den så tydelig viser hvor forskjellig man under krigen på norsk og britisk side så på en slik ting som Storbritanniens øko-

nomiske krigføring. Ørvik er i sin bok meget sterkt opptatt av handelsforhandlingene i krigens første år og det meget sterke press på Norge fra Storbritannia. Vi britier ser et slikt press som en naturlig og selvfølgelig ting i krig. Derfor fant vi det den første krigsvinteren vanskelig å akseptere en slik upartisk nøytralitet som utenriksminister Koht gikk inn for.

— Man kan vel også gjerne si at hvis tyskerne ikke hadde gått til det store angrep i vest, ville kanskje krigen i Nord-Norge, hvor Dietl endog overveiet å gå over den svenske grensen, artet seg annerledes?

— Jeg kan bare svare at de allierte gjorde seg alvorlig håp om å holde Nord-Norge før det tyske angrep i vest var begynt. Like etter at Churchill var blitt statsminister, 14. mai 1940, altså etter at angrepet i vest var begynt, ga han instruksjoner om at de allierte tropper skulle marsjere sydover så snart som mulig etter å ha tatt Narvik. — Var Nord-Norge blitt holdt etter planen, ville det imidlertid hatt den største betydning for konvoitjenesten til Sovjet-Unionen etter juni 1941. Vi hadde kanskje sluppet med halvparten av skips- og materieltapene. Men samtidig må vi jo også huske på at uten angrepet i vest ville tyskerne også kunne ha satt mer inn i Nord-Norge.

General Vincenz Müller, som under krigen ga ordre til å likvidere russiske sivilister, som falt i tyske hender, ble generalstabssjef hos v. Seidlitz og kommandør for folkepartiet i den russiske sone, mens hans underordnede, general Hans von Salmuth, som hadde videregitt likvideringsordren, av denne grunn i Nürnberg ble dømt til 20 års fengsel.

FORSVARERNE BLE ARRESTERT, NAR DE IKKE VILLE GA ANKLAGERENS ERENDE

Freda Utley gjør ennu inngående rede for de særlige vanskeligheter de tyske forsvarere så seg stillet overfor. Det er likefrem fantastisk hva hun her forteller om dommeren Daly, som anmodet den tyske forsvarer dr. Schilf om å forlate rettssalen, etter at han hadde gjort innsigelse mot avhøringen av vitner av befullmektigede utenfor domstolen, uten at han som forsvarer ble informert. — Schilf krevet å være til stede ved vitneførselen. Da han en

vakker da knapt nok med to ord fikk fremført dette sitt ønske, anmodedes han om å forlate rettssalen. Han gikk, men sammen med ham de andre forsvarere, og dette hadde til følge at dommeren Daly lod alle disse tyske forsvarere innsette i fengslet weekenden over. Deretter anmodedes de om alle å unnskyldte seg hos domstolen. Til begrunnelse for dette krav påberoptes den spesielle form for amerikanske domstolers selvhevdelse, dette som finner uttrykk i den rettsstekniske formel, «contemp of court». Her hadde altså selve forsvarerne solidarisk gjort seg skyldig i «forakt for retten».

Nu utkommet bok:

SIGURD MYTTING:

Politisk dømt

Kr. 5.— tilsendt.

Eget forlag
Adr. Tangen st.
Postgiro 455 29.

— Så var det til slutt et lite, personlig spørsmål. Under krigen satt De jo på et av de store hertuggodsene nord for London og fulgte med i alt det som skjedde i Norge i egenskap av etterretningsoffiser for Skandinavia?

— Jeg hadde ikke med strengt militære saker å gjøre. Men jeg leste alt som kom ut av Norge, både i den tillatte pressen og i de illegale avisene. Jeg fikk også hele materialet fra eksaminasjonen av de nordmenn som rømte over havet. Foruten Norge fulgte jeg også med i Danmark, Finnland og delvis Sverige.

— Og Deres hovedinntrykk fra disse årene? . . . . .

— Det som gjorde sterkest inntrykk på meg var hvor sterk den norske motstanden var og hvor raskt den reiste hodet etter nederlagets skuffelse. Og den omstendighet at den tyske terroren hadde så liten effekt i et folk som var ytterst uerfaren i slikt, gjorde også et sterkt inntrykk. Vi må vel her ikke minst gi den utpregede norske individualismen en stor del av æren.

JEG UNDRES:

— hvorfor det er så om å gjøre ikke å glemme såkalte «grusomheter», mens det med alle midler dekkes over Hjemmefrontens folkerettsstridige snikmord og torturmetoder eller de uhørte forbrytelser som ble begått av de vestallierte etter krigens slutt, og de bunnløse forbrytelser, masakrer, terrorhandlinger og asiatiske grusomheter som er begått og begås i Hammerens og Sigdens navn.

— hvorfor Dagbladet er så bekymret over demokratiet i Norge og andre land, samtidig som det vil bestemme over hva tyskerne skal tenke og tro, og Tyskland tvinges til å ha en styreform som Dagbladet kan godkjenne.

Arbeiderne ved en fabrikk i Moskva var sammenkalt til et møte. En av de høyere kommunistfunksjonærer var til stede for å forhøre seg om det var noe de hadde å innvende mot regimet. Men alle var fornøyd.

Det var imidlertid en liten mann som ba om å få stille et spørsmål. «Jeg er selvfølgelig meget fornøyd,» sa han, «men min gamle far er ikke så tilfreds.»

«Og hva har han å klage over?» spurte funksjonæren.

«Jo, han sier at før kommunistene kom til makten, så hadde han tre dresser og to frakker. Nå har han bare en gammel dress og ingen frakk.»

«Din far er egoist,» svarte funksjonæren, «for for eksempel i Afrika finnes det millioner av mennesker som ikke har en tråd på kroppen.»

Victoria Gjestehjem

Strandgt. 41

Telefon 497 - Egersund

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger oljet, m/ kadimerte beslag

Inneh. Alf T. Lunde
Mosseveien 8

Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

HYGGELIG BOSTED.

Bra folk — gjerne eldre NS-ektepar — kan få fritt hus og 20—25 mål jord på mindre skogsgård, vakkert beliggende med lang strandlinje, et par timer fra Oslo. Det er ønskelig at jorden blir utnyttet. Henv. Forbundets sekretariat, Kierschowsgt. 5, Oslo.

Ung dame

Ønsker møbl. rum i Oslo. Evtlt. mot hjelp i huset et par ganger i uken.

Bill. mrk. «777».

Pent møblert, stor hjørnestue

med hall — sentralfyring — til leie fra 20. september for enslig, solid dame eller herre (gjerne tidl. NS).

Bill. mrk. «Referanser nødvendig» til eksped.

Enslig dame

søker snill, pålitelig hushjelp. Moderne leilighet. Elget pkv. og v. vann. Gjerne tidl. NS. Kopi av attester ønskes. Bill. mrk. «Vestkant» til eksped.

OSLO!

Hvem har 1 vær. å leie bort til barnløst ektep. i 50 årene mens vi venter på leilighet. Bill. m. «Konf.»

GODE VINTEREPLER

til salgs.

Arne Bergsvik, Kapp.

Fremtidsstilling for energisk dame

Helst enslig dame ønskes til ledende stilling i bedrift beliggende i Troms fylke, som fremstiller fiskemat, kjøttmat, kaviar, delikatesser m. m., både for fersksalg og for hermetisering. Bedriften beskjeftiger 40—50 yngre kvinnelige arbeidere.

Søkeren kan være familie-medlem eller få egen leilighet, må kunne representere bedriften og være selskabelig, bør kunne alm. kontorarb., må ha lederegenskaper.

Billetter med lønnsforlangende til ekspedisjonen eller ekspedisjonen anviser.

«Unnskyld,» sa den lille mannen, «men hvor lenge har det vært kommunisme i Afrika?»

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2

Telef. 44 43 33

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

Reiseskrivemaskiner

Optima Plana kr. 485.—
Optima Elite » 515.—
Rheinmetall » 585.—
Avbetaling om ønskes.

SVERRE JACOBSEN
Ilseng.

Løssalget

Som tidligere meddelt har vi sluttet med løssalget gjennom Narvesen p.g.a. at dette var tapbringende for avisen.

Av denne grunn må vi selv skaffe oss salgskommissionærer hvor vi ikke er representert, og anmoder derfor våre lesere og venner om å skaffe oss forbindelser,

Etter en nøye gjennomgåelse av våre kommisjonærer har vi sett oss nødt til å stryke en del fordi vi aldri hører noe fra dem, og etter denne gjennomgåelse ser vår kommisjonærliste slik ut:

Centralkiosken, Haugesund.
«Elima», Ole Vigsgt. 12, Oslo.
Helmer Eriksen, Narvik.
Urm. Gjessing, Drammen.
A. Haug, Lena.
Høyanger Bokh., Høyanger.
Kiosken, Kabelvåg.
Carl Lund Olsen, Bergen.
Carl Madsen, Tr.heim.
Sverre Rødal, Elnesvågen.
Bjarne Schancke, Skjånes.
Ragnvald Sollid, Alesund.
Einar Thorkildsen, Skiensgt. 21, Porsgrunn.
Helge Johansen, Teatergt. 4 og 6, Oslo.
Kiosken, Børsparken,
Kristiansand S.

Som en vil se er det ikke rare greiene vi har å fare med, men vi håper på rask bedring når leserne selv tar saken i sin hånd og skaffer oss forbindelser på alle steder vi ikke har salgssteder.

Ny bok: "Men jeg sier eder"

Knut Geelmuyden: Men jeg sier eder. 106 s. 1954. Trykt hos Edgar Høgfjeldt, Kr.sand. Eget forlag.

Sokneprest Knut Geelmuyden vil være kjent blant kristenfolket i Norge, særlig på grunn av sin litterære virksomhet. Vi husker alle med glede og takk hans gode, lille oppbyggelige bok i fjor: Forlat oss vår skyld. En frapperende god liten bok, som i all enkelhet ga anvisning på den eneste farbare vei utav uføret som det tåpelige og urettferdige landssvikoppgjøret har ført Norge opp i, og som vi alle strider mere eller mindre med. Geelmuyden viser med autoritet til den kristne løsning av problemene og appellerer til kristne på begge sider av «jerneteppe», som satellitregjeringen av Bretlands nåde og den tyskerarbeidende hjemmefront med god hjelp av fhv. Berggrav og de andre kappeklede fariseere og folkedommere lot gå ned mellom seg og de nasjonale syndebukker.

I den forbindelse vil anmelderen som en kuriositet nevne at speiderbevegelsen med sitt motto: «Vær beredt» til å hjelpe og til i det minste å gjøre en god gjerning pr. dag hvor det gjelder å stille stormen i det norske folk har vist forbausende små resultater, tross stor utbredelse, til svada og fete flokklere. Og ikke mindre tør etterlyses frukterne på den eksotiske buskvekst som Carl Joakim Hambro importerte fra Genf, og som skjøt opp som sopp i regnvær med tebekjennelser på Grand og andre fashionable steder under løsenet de 4 absolutter, hvoriblant absolutt kjærlighet paraderte som nummer en. Oxfordismens vesentlige innsats ble imidlertid av negativ og hateful art.

Mot all denne import av utenlandsk religiøs lettguds og godtkjøpskram reiser sokneprest Geelmuyden i sin nye bok som heter «Men jeg sier eder» spørsmålet om ikke Jesu enkle lære i evangeliene i lengden vil vise seg være overlegen over all den amerikansk-engelske reformerte humbug, som i dag oversvømmer vårt land og som bærer mer preg av talmudjødedom og Mosebøkenes primitive

Jahvedyrkelse enn av bergprekerens fullendte etikk.

Geelmuyden stiller opp de to store motsetninger, nemlig hva der ble sagt til de gamle og hva Jesus selv sier til sine disipler og krever av dem.

I en lett og elegant stil forenet med et grundig kjennskap til skriften, som er sjelden å finne blant teologiske fagfolk, tegner Geelmuyden et bilde av Kristi lære på bakgrunn av en vitenskapelig eksakt fremstilling av Israels religion og dens utviklingshistorie.

Det vil føre for langt å nevne det rike og interessante stoff Geelmuyden på 106 sider får anledning til å diskutere og vurdere.

Det vil lønne seg i denne tid med dens rop på en kirkes reformasjon nøye å studere boken «Men jeg sier eder».

For egentlig er her hele programmet for en virkelig Kristi kirke i Norge fastlagt.

Som alltid når Geelmuyden har ordet, fører han i marken så sterke historiske og kirkehistoriske paralleller og analogier, at en gir seg over på nåde og unåde.

Undertegnede vil ønske at den nye boken av sokneprest Geelmuyden blir lest og kommentert fra Kjølén og nt til de drivende garn. Den er et ord i rette tid.

Det som sterkest slår en legmann ved lesningen, og undertegnede har lest den gjentagne ganger, det er hvor jødisk, gammeltestamentlig-jødisk og ukristelig den norske kirkes presteskap reagerte ved den såkalte frigjøring i 1945. Da ble iallfall alle slette egenskaper hos den norske geistlighet frigjort til overmål, så kirkehistorien har få paralleller å vise til.

De glemte in corpore sin læremesters ord:

Den som Sønnen får frigjort, er virkelig fri!

Og likeså glemte hele kostebinderiet ordet av Jesu munn: Jeg er dertil kommet til verden for å vitne for sannheten.

Hans EgedeNissen.

R. Gjessing

Urmaker
D r a m m e n
Tlf. 25 07

Brev fra Pus i Kroken

Kjære F. & L. og leserane dine.

Nettopp ferdig som slåttehjelp i år — tilbake i Kroken — med bøker og aviser. Også et F. & L.-nr. — for 26. juni med mitt brev. Det hadde toykkefeilsdjevelen herjet slik med at man skulde tro det var ekstra meget om å gjøre at ingen kom til å forstå noen ting. — Det får nå være som det ble, men på slutten av brevet varsler jeg en fortsettelse, og den skal dere få nå, plukket sammen fra bøker og aviser som har vært tilgjengelig i kroken.

Hos mellom-Amerikas indianere for halvfemte århundre siden: Kulturen står høyt. Store velregulerte byer, et utmerket jordbruk, billedhuggerkunst, gull og sølvsmedkunst på høyde med det beste verden har frembragt, et godt organisert etterretningsvesen, masser av skriftlige opptegnelser, astronomisk vitenskap. Aztekerriket har drevet det langt. Og dets innbyggere vet det. Men dypt i folkesjelen hviler et uklart sagn om at det var en hvit gud som engang hadde kommet fra øst og hadde lært dem alt dette — og gjort dem til det de var.

Engang skulle han komme tilbake og ta sitt land i eie. Aztekerrikets folkesjel ventet.

Da ankret 10 små skip opp utenfor Mexicos østkyst. Det er Cortez og hans 600 eventyrlystne menn, som med 20 geværer, 10 små kanoner og 13 hester skal undertvinge keiserrikets millioner. Lederen Cortez var en stillfarende mann. Derfor hadde Cubas spanske guvernør utpekt ham. Men før avreisen hadde en viss tvil om at han ville underordne seg demret i guvernørens tanker og fått ham til å tilbakekalle utnevnelsen. Tvilen viste seg vel begrunnet. Med et stillferdig smil fortalte Cortez ham at han var villig til å gi avkall på guvernørens utnevnelse som ekspedisjonsleder og — beskjedent — nøye seg med sin egen. Denne form for beskjedenhet har neppe falt i guvernørens smak — men de 600 kampglade eventyrere i Cortez' tjeneste gjorde det klart at et forsøk på arrestasjon kunne bli et farlig misgrep.

Nu sto altså denne lille, forlatte flokk av gullhungrige menn i et fiendtlig land — og med enda verre fiender hjemme. Men slik så ikke aztekerne dem...

Man kan ikke bebreide de innfødte manglende beredskap: Først etter hard kamp kunne de fremmede tiltvinge seg landgang. Men de fremmede var hvite, kanskje hadde man kjempet mot guder?

Aztekkeiseren sendte spanjerne gaver. Misfornøyde stammer håpet på spansk støtte til opprør, aztekerne på hjelp til å beholde sitt herredømme — siden man nå engang ikke kunne få dem til å dra sin vei. Cortez oppmuntret begge parter. Spanjernes utrustning imponerte nok, men ikke mere enn at de innfødte stadig fornyet kampen. Kløkt og energisk førte Cortez

sine tropper gjennom alle farer i det bergrike land og gjorde seg til herre i hovedstaden. Han tok keiseren, Montezuma, som gissel mot folket. For opprøret ulmet i den store by.

Da forteller en melding fra kysten at guvernøren har sendt tropper for å arrestere Cortez. 60 mann lates tilbake. Resten drar i ilmarsj mot kysten. Bestikkelser med gull og løfter — pluss litt våpenbruk får guvernørens tropper over til Cortez.

Da de vel er tilbake i hovedstaden, bryter opprøret løs, — Aztekerne har overvunnet sin ærefrykt for den hvite hudfarge. Spanjerne m åflykte og under flukten mister de mer enn halvdel av sitt mannskap. Resten er alle — alle såret.

Denne deprimerede flokk av degraderte guder søker asyl hos en aztekerfiendtlig stamme. De blir vennlig mottatt, de reiser stammen til opprør, Cortez er deres dyktige leder — bygd etter bygd blir tatt, hovedstaden blir kring-satt, kvartal for kvartal stukket i brann. Etter en lang beleirings redslar, da alt er rykende ruiner, overgir den nye keiser, Montezumas etterfølger, seg selv og sitt land til Cortez.

Aztekerriket hadde allikevel møtt sin gud — sin fyrste av denne verden.

Og nå er det tid for kveldsmelken — hvis jeg da ikke skal ta kakao i kveld, det eneste hverdagsminne vi har om aztetisk kultur, sa

PUS I KROKEN.

P.S. I neste brev skal dere få et annet felttog, som var bedre forberedt, men allikevel strandet.

In memoriam:

Richard With

Richard With er død vel 70 år. Vi som sto ham nær, har mistet en kjær venn og kamerat, og Norge har mistet en av sine beste sønner.

Richard With var en gløddende patriot. Hans kjærlighet til Norge og da særlig Nord-Norge var så sterkt at den ble nesten som en besettelse. At han ikke omfattet alle sine landsmenn med samme følelser er forståelig, når man tar i betraktning hva han hadde igjen for gjennom et langt liv i skrift og tale å ha gitt uttrykk for sin fedrelandskjærlighet.

Som en av hans beste venner er jeg glad for at jeg i sin tid fikk høve til offentlig å takke ham for hans innsats for Nord-Norge. Richard Withs navn vil lyse med gullskrift i Nord-Norges historie ved siden av hans berømte

far, skaperen av hurtigruten. Richard With var fysisk ingen kjempe. Til gjengjeld var hans ånd av uvanlige dimensjoner. Hans intelligens og viten, hans klarsyn, hans vidd og ikke minst hans lyriske begavelse var en kilde til stadig berikelse for oss som fikk den glede å være sammen med ham gjennom årene.

Richard With, som sto tilsluttet Nasjonal Samling fra stiftelsen av, fulgte under krigen — som alltid ellers — sin samvittighet og sin overbevisning og gikk inn for hva han mente å være hans nasjonale plikt til beste for landsmenn — og han sviktet aldri sine idealer. Det ligger nær å tro at den «påskjønnelse» han fikk for dette, bidro til å forkorte hans liv. Det får så være. Vi som kjente ham, vil håpe at ettertiden vil gi ham det minne som vi vet han fortjener.

Vi bøyer oss i sorg over tapet av vennen Richard With og lyser fred over hans minne — som alltid vil leve i blant oss.

R. B.

75 år

Frk Dora Bull fyller 75 år den 15. sept. og vi ønsker henne til lykke med dagen i forvissningen om at hun i årene fremover fortsetter sin aktive innsats for sannhet og rett.

MJØNVOLD KAFE

Brandbu, Hadeland
anbefales

FOLK og LAND

Ansv. redaktør og
utgiver:
FINN BRUN KNUDSEN

Utkommer i Oslo
Redaksjon:
Telefon 55 76 56

Ekspedisjon og kasse:
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 16.00 pr. år, kr. 8.00
pr. halvår. Sverige, Danmark: kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 24.00 pr. år, kr. 12.00 pr. halvår. I nøytralt omslag kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00 pr. halvår.

Løssalgpris: 40 øre

Annonsepris:
32 øre pr. millimeter
over en spalte

Bruk postgiro nr. 16450

Sambandstrykkeriet
Oslo